

B é t s,

Pillnitzből, *Therésia-Városa* (*Theresienstadt*) felé tért vissza ö Ts. 's Kir. Felsége. Auguszt. 28-dika' éjtszakáján érkezett viszont *Prágába*. Kevéssel az előtt oda érkezett *Saxóniai* Hertzeg *Antal Clemens* is, a' maga Feleségével *Mária Therésia* Fő-Hertzeg-Asszonyal. Más nap, *Liebenbe* ment ki ö Felsége, a' hová várták az nap a' F. Tsászárnét, és a' Fő Hertzeg-Asszonyokat. *Prágába* való pompás Bémenetelek ö Felségeknek, Augusztusnak 31-dikei délutánra vólt meghatározva.

Ma fénylik a' harmadik (*Tsch*) Korona Felséges Királyunk' Fején: ma lesz tehát az a' méltóságos Vatsora, 's mulattság is, mellynek elintézésében való jó ízt, tsak ezen rövid előadásból is kiki nyilván láthatja. A' Gr. *Nostitz*' nagy Teátromához építették a' Státusok egy hosszú fa Szalát. Minthogy a' Teátrom úgy van hátúlról építve, hogy egy nagy kapunál fogva fel nyitthatik: tehát a' két épület, úgymint a' valóságos Teátrom, és a' hozzá épített új Szála, úgy szólván tsak egy épületet fog formálni, mellynek hossza 230 öl. Az új Szála, virágokkal ki tziprázott, 's fellyül meg aranyozott oszlopokon áll; a' falai veres aranyos boritékokkal vagynak bé vonva, 's a' Teátrom is a' Szála' ékeffégehez van alkalmaztatva. A' Szála' végén emelkedik fel egy Templom, melly 6 léptsővel magassabb a' Szalánál, 's hasonlóképpen oszlopokon áll, mint a' Szála. A' Templomban fog vatsorálni az egész Udvar, 36 személyekre terített asztalon. A' Szalában 20 vatsoráló szobák*) készí-

*) Hogy az étel bé hordás, és az asztal el szedés 's ki hordás rendessen meheffen véghez, minden vatsoráló szobának különös bémenetele vagyon kívülről készítve.

szítottak az oszlopok megett. Minden szobában 16 személyekre lesz asztal terítve. Atallyában ezüst fog lenni az asztali készület, a' 20 szobákban, mellyekben mindazáltal nem tsak Nemesek 's elő - kelőbb Nemtelenek, hanem polgári Kéz-mivesek is fognak enni. Örvendeztetheti magát a' Felség, hív Alattvalói' vig vatsorálásoknak szemlélésével; ezek is bátran fel tekinthetnek, a' Templomban vigadozó F. Fejedelmekhez. — Vatsora alatt egy Ének fog, musika mellett el énekeltetni, mellyet Professor *Meiszner* Úr készített; musikára pedig ama' nevezetes iffjabb *Kozeluk* Úr vett. A' vatsorát, bál fogja követni. Mintegy 4000 ig való személyekből fog állani a' bálózó Sereg, kik maskara ruhákban, de állortza nélkül lesznek. Száz veres aranyos ruhás házi Tisztek fognak szolgálatot tenni a' vatsora, és bál alatt. 19 mázsánnyi vialz gyertyák fogják az egész épületet világosítani. Két musikáló helyek készítették az új Szalában; egy pedig a' Teátromban, mellyekben mind öszve három száz musikusok fognak musikálni. Az új Szála, 's a' Teátrum között van készítve hely, a' mindenféle frissítő szereknek. A' Teátromból két fedett menetelek szolgálnak, az Universitásnak közel lévő épületébe, mellynek szobáiban kivánsága szerént kaphat kiki sülttet, bort, 's más italoknak nemeit. — Ö Felségek' számára, egy baldaginnal fedett néző hely van a' Teátrumnak azon részében készítve, a' hol másszor a' második *Parterre* szokott lenni.

Gróf *Eszterházi Ferentz*, nem vette egyenesen *Prágának* az útját *Szisztóvból* (mint némelyek ki hirdették); hanem előbb *Bétsbe* jött Sept. 3-dikán dél után, 's úgy indult innen más nap *Prágába*. *Szisztóvat* Aug. 24-dikén hagyta oda: és így 10 napok alatt 181 mérföldnyi utat tett, mert *Szisztóv* 181 mérföldnyire vagyon *Béts*től. — Két szép török bundát, 's ugyan annyi drága kélzű-

születü paripát kapott a' többek között ajándékban. Az egyik rendbéli bundát 's paripát t. i. Aug. 4-dikén, a' midön alól iratott a' Békességkötés; a' másikat, midön Aug. 23-kán ki váltották volna egymástól a' meg békeltt Felek' Ministereik, a' Békességkötést magokban foglaló, 's költsönös alólírásokkal meg erőssített Irásokat. A' bundák' posztaja zöld szín, béllések 's prémjek pedig jó féle tzóbel. A' nyereg - szerszám olly gazdag, hogy tsak az egyik kengyel harmadfél font ezüstöt nyom. A' több négy Ministerek is, úgymint B. Herbert, a' Prussziai, Nagy - Britániai, és Hollándiai, mind kaptak, egyéb ajándékokon kívül, két két török bundákat *) 's paripákat. Midön t. i. vége lett volna Aug. 4-dikén az alólírásnak; 23 dikon pedig a' ki-váltásnak: költsönös szerzeteteknek 's tilzletelemeknek jelentésével köszöntötték egymást a' Ministerek. Annakutánna reájok adattak a' Ker. Ministerekre a' török bundák; továbbá meg mosták kezeiket mindnyájan rósavizben; azután meg füstöltettek. E' meg lévén, tzukor nélkül való fekete kávétt ittak, 's erre *serbetet* vettek bé egy egy kis kalánkával. (A' *serbet*, napkeleti rósából készült sűrű ital, 's olly hathatós illatja vagyon, hogy egy jó nagy szobát is egésszen bé tölt egy tseppnek a' szaga. Drága kövekkel ki tzifrázott arany edényben vólt ez,

U 2

's ab-

*) A' Tolmátsok is kaptak tzóbellet, de tsak közönséggel bélett 's prémzett ruhákat, úgy nem különben a' Titoknokok is, rangjokhoz alkalmaztatott téli ruhákat. A' Tselédek pedig kaftánokat, mellyek fa-héj fonalakkból készültek, Jelen vóltak t. i. a' tselédek is, mint tanúk, a' Békesség' pontjai fel-olvasatásának alkalmatosságával. (Török és Frantzia nyelveken olvastattak fel.)

's abból osztogatott kalánkával). Ittak *Duldsetz* nevezetű italt is. Ki jöven a' Gyülés-Házból, ajándék paripáikra ültek a' Keresztény Miniszterek, 's azokon mentek vissza szállásaikra. — Az alólírás' több tzeremoniái között nevezetes vólt az, hogy midön kezébe vette vólna a' *Reis-Effendi* a' pennát, leg ottan durrogtak a' Város körül kiszegzett ágyúk, 's repültek a' levegő égbe a' golyóbisok. (A' Törökök t.i. rend szerént golyóbisra töltik az ágyúkat, midön tsupa tzeremoniából, vagy valami hir-adás végett ágyúznak is). — Ezeket olyan Úrtól tudjuk, a' ki hét hónapokig lakott *Szisztóuban*; töle értettük még a' következőket is: A' *Prussziái Követet* szintén imádták a' Törökök; leg alább is hozott el az az Úr fél milliót *Szisztóból*. *Szisztó* 10 hegyeken fekszik; mintegy hetvenkét ezer familia vagyon benne. — Olly rekkenő melegek jártak ottan; hogy délelőtti 10 órától fogva, délutáni 4 's 5 óráig ki is alig lehetett menni a' házból. A' Törökök rágták a' jeget; 's darabonként hányták az ivó vizekbe.

A' *Kinszky*' könnyű lovas Regimentje, melly itt vólt őrizeten, e' folyó hónapnak 18. és 24-dik napjain el fog innen *Morva Országba* indulni kvártélyra. Nem örömet jöttek ide ezen Ns Regimentnek Tisztjei, a' drágaság miá; de szint' olyan néma örömet válnak már most meg ismét *Béts Városától*. Az Obersterek H. *Lichtenstein János*, gazdag ajándékokkal könnyített 7 Tiszt Urakon, kik tsupán a' magok zsoldjokból kéntelenítették vólt itten drága pénzen élni. Az Ob. Lieut. nak, és Fő - Strázsamesternek két szép paripát ajándékozott. Hét vagy nyóltz Tisztek is vagynak Magyarok ebben a' Regimentben, kik közzül valók *Stipsits Fő - Strázsamester*, B. *Rudnyánszki*, 's *Darótz*i Urak.

Nem

Nem várta a' Regementnek innen való el-
költözését, egy alamufzi Fráternek láttzó köz
Ember; hanem a' könnyü lovasságot, könnyü
gyalogsággal tserélte fel, 's minden bútsuzás nél-
kül el illanta *Betsből* a' napokban. Kij vetkezett
t. i. egy Delila' kedvéért, katonai formaruhájá-
ból, affzonyi köntöst vett magára, 's szerentséffen
el eblábáltak ketten a' Delilájával; hanem *Lintz*
táján csak ugyan ki tudódott, mi lappang a'
szoknya alatt.

Sokszor panaszkodnak a' tselédek, Uraik 's
Affzonyaik ellen, 's néha talám nem is ok nélkül;
de bezzeg még a' Gazdák' 's Gazdasszonyoknak is
méltó panaszok lehet ám gyakorta, tökéletlen
tselédjeik ellen. — Bizonyos Affzonyság, kezébe
ad itt közelébb az Inassának egy levelet, melly-
ben 25 forintos banko-tzédula vólt, hogy vinné
azt a' postára. Az Inast csak hamar kísértetbe
hozta a' papiros fedél alatt rejtekező Mammon;
aluszékony lelki esmérete is pedig nem igen hoz-
szas hartzot indított vétkes kívánsága ellen: fogta
biz ő tehát magát, fel szakasztotta a' levelet, 's
ki vette belőle a' banko-tzédulát, magát pedig
a' levelet diribről darabra szaggatta, 's a' Vár,
és a' külső Városok között lévő pásitos térségen
széllyel szórta. Az Affzonyság, sétálni indul
más nap az említett térségre: hát a' mint men-
degél, szemébe tűnnek levele' darabotskái, 's
azokra reá esmér. Fel szedvén néhányat belől-
lük, haza-siet, 's az Inast rá-mára fogja; ki is,
látván a' körülállásokat, nem tagadhatta gonosz
hívségtelenségét.

A' jövő Novembernek eleivel, új formájú
intézetje fog itten a' Politzájnak fel-állítatni.
Fel lesz t. i. a' belső Város osztva 4 Kerületekre.
A' külső Városok közzül egy egy fog tenni egy
Politzáji Kerületet. Minden Kerületben lesz
egy *Politzái-Direktor* 1200 forint fizetéssel, melly
fizetéshez még szabad szállás, és elegendő
gyer-

gyertya, 's fa is járúl. Bízatosai, Irói, Katonái, 's különös tömlötze lesz minden Politzáj-Direktorinak. Vigyázni fognak ezen Politzáj-Direktorok a' vásárookra, 's a' magános bordély-házakra. Ők lesznek Birák a' motskolódásokért, veszekedésekért, 's 25 forintot meg nem haladó adósságokért indított perekben is.

Minekutánna meg engedte volna ő Felsege, a' külső Tartományokbéli kemény tzukornak, halaknak, 's boroknak (ezeket *húsz procentóért*) bé-hozásokat: most meg engedte a' *tzukor-lisztnek* (*Zuckermehl!*) is bé-hozását.

Magyar Ország.

Örömmel értjük, hogy a' tudományi Dolgok körül foglalatoskodó Ország-Gyűlési Deputátzióknak sok Tagjai eszközlik olly *Magyar Társaságnak* fel-állítását, mellynek egy része a' gazdaságot, orvoslást, kéz-miveket 's a' t. tárgyazó dolgokban; más része a' Haza' Történeteinek jó móddal való elő-adásában; a' harmadik pedig az Anya-Nvelv' ki-mivelésében dolgozzon. — Nem tsak édes Hazánk, de még a' külső Országok is sokat várnak, 's reménylenek ezen nemes gondolkozású Deputátziótól.

A' gazdag természetnek bámúlásra méltó remekjeivel ajándékozta meg a' *Pesti* Universitást nem régiben a' *Jászság'* és *Kúnság'* Nádorispányi Fő Kapitánnya T. *Boros Sándor* Ur. Olly három buza töveket adott bé ugyan is az *Universitás'* *Természeti Ritkaságainak Gyűjteményébe*, melylyek közzül az egyik 81, a' másik 92, a' harmadik száz tizenhárom kalászos szálakat hajtott. Ezen buza tövek, a' meg nevezett Urnak *Jász-Berény* Mezővárosán kívül lévő kertjében nevedtek. El találtak t. i. esni ezen kertben, a' múlt ősszel történetből 3 buza szemek, egymástól mintegy 3 lábnyi messziségre, 's három szeg formára; és minthogy a' vetemények között voltak,
azok.

azokkal együtt lotsoltattak. — A' kalászkok' tellyességének tapasztaalása végett, el-morsolt maga T. Boros Úr két kalászkot, 's egyikben negyvenöt, a' másikban pedig ötvenegy szemetet talált.

Ezen hónapnak 12-dikén fog el kezdődni a' *Lutheránusok'*, vagy *Augustai* vallástételt követők, és a' *Reformátusok'* Zsinatjok. A' Reformátusoké ugyan *Budán*, a' Lutheránusoké pedig *Pesten*. Ezekében (mint már másszor is jelentettük) Gr. *Brunszvik József* ő Excell. ja; amazokéban pedig *Almásy Pál* ő Kegyelmessége fog lenni a' Kir. Bízatos.

Nagy meg-illetődéssel olvassuk egy Levélből, *Debretzen* Városának azt a' szerentsétlenségét, melly szerént két rendbéli égésekben száz tizenöt házak lettek benne, a' múlt hónap' vége felé lángok' prédáivá.

A' Nádor-Ispány' Fő-Ispányi Béiktattatásának alkalmatosságával tartott Belzédjeiket, Korona' Örökösse, és Nádor-Ispány ő Kir. Fő Hertzegségeknek, úgy nem különben Országunk' Nagy Méltóságú két Érsekjeieit is közöltük immár előbbi Leveleinkben: ide iktatjuk mostan végre Ns *Pest Vármegye'* nagy érdemű Al Ispánnyanak Tekint. *Szily* Úrnak két rövid Belzédjeit is, mellyeknek elsőjét a' Béiktató, másikat pedig a' béiktatott Kir. Fő Hertzegsekhez mondotta az említett jeles alkalmatossággal:

Serenissime Archidux, Coronae Princeps, & Commissarie Regie!

„Felicitem, quæ nobis, quæ ævo huic contigit, animus noster vix potest complecti. — Patris Filius, Augusti Regis, Hæres Rex futurus Personam obiit, dum Fratrem, Principem Regium Serenissimum Archiducem *Leopoldum*, Regni hujus Palatinum in Præfecturam trium Comitatum horum,

rum,

rum, per leges unitorum, quæ Dignitati Palatii conjuncta est, introduxit. — Nec tempus patitur, nec si pateretur, possem ea, quæ dicens sentio, id, quod solennitatis hujus dignitas, quod Serenitatis Vestræ Regiæ testata erga nos benignitas exigunt, sermone explicare. Sed hæc alioquin tantum sentiri possunt, et certus sum, non meum unius, aut paucorum, sed omnium esse sensum, et in omnibus devotis cordibus diei hujus memoria seris inscripta posteris perenni gratitudine pullulabit. Ac ideo Deum Optimum precamur, ut Serenitatem Vestram Regiam in longissimam ætatem servet Regno, Populisque incolumem, et Regia Sobole beet, ut eadem Populo suo exempla dare possit, quæ Augustissimus Pater, et sui clementissimi Animi ductum secutus, et Principum Filiorum intercessione motus exhibuit, ac de præsentis exhibet. — Unanimi igitur corde, et voce conprecamur, ut Celsitudo Vestra Regia Vivat! Vivat! Vivat! “

„Supereit, Serenissime Princeps Regie! Palatine! et Supreme Comes! ut suscepta ritu patrio Supremi Comitatus Dignitate, ac Officio, ego quoque, more Majorum nostrorum, sigillum usuale authenticum Comitatum horum unitorum, ante plures annos vacante Palatinali, ac cum hac conjuncta Locumtenentiali Sede, per suam Excellentiam Pincernarum Regalium Magistrum Dominum Comitem *Franciscum Zichy*, pro tunc Officii Supremi Comitatus in his Comitatus Administratorem, voto Inclytorum Statuum et Ordinum fidei meæ concreditum, Serenitati Vestræ Regiæ resignem: quod una cum clavibus Archivi Serenitati Vestræ Regiæ, velut Comitatum horum legali Supremo Comiti in omni humilitate trado; ac non solum me, sed Universos, qui Magistratum gerunt, altis gratis, et benignitati in omni submissione devoveo.“

Frantzia

Frantzia Ország.

*Kezdenek e' valamit a' külső Hatalmasságok,
Frantzia Ország ellen?*

Eggy e' most, a' leg fenn-forgóbb Kérdései köz-
zül *Europának*. Maga is fel tette ezt Aug. 15-
dikén a' *Párisi Újság*, 's következőképpen
felelt reája:

„A' Tsászártól, 's a' *Német Birodalomtól*
leg inkább tartottak *Frantzia Országban*; de ezen
félelem mind inkább inkább el enyészik. Az igaz
talám, hogy midőn meg hallotta a' Tsászár,
Varennésnél lett le tartóztatását a' Királynak,
's képzelte magában, a' hatalmas *Demokratika* (a'
Nép uralkodását sürgető) Résznek szörnyü szán-
dékait, ő Felsége 's a' Kir. Familia ellen: soka-
kat meg próbált, *Europának Fő Hatalmasságai*
közül, mitsoda értelemmel vólnának a' frantzia
dolog felől, melly minden Fejedelmekre nézve
nagy dolog. — De a' *Frantzia Nemzet* nem hagy-
ta magát messze ragadtatni, az első szempillan-
tásban fel-fórrott indulatoktól; a' *Demokratika*
Rész pedig meg szakadt a' maga nagy meg-eröl-
tetésében; és ha még eddig vilíza nem adatott is
ő Felségének az a' tellyes szabadság, mellyet
kivánna: soha sem ment túl mindazáltal a' Nemzet
Királya eránt tartozott tiszteletének, 's az ille-
dőségnek határán. A' mi leg főbb indító ok le-
hetett vólna tehát a' külső *Udvaroknak* magok'
közbe- vetésére (t. i. a' *Demokraták*' szándéka —
hogy Király ne legyen többé) a' már nints többé:
abban pedig meg nem akadályoztathatnak egy
Nemzetet a' külső Hatalmasságok, hogy olly
polgári alkotványt állíttson fel maga között, mely
lyet jónak hisz magára nézve. — Egyébaránt azt
minden századokbéli tapasztalás tanítja, melly
nehezen formálódnak a' nagy *Ligák*;

(Hátúl van még valami, a' mi ide tartozik.)

Folyta-

Folytatása a' Konstituczió' Summájának.

Második Szakasz.

(A' harmadik Titulusnak első Részéből).

I. Tzikkely. Midőn új törvényhozó Nemzeti Gyűlést kell fel-állítani, öfzve fognak előfzöri Gyűlésekbe (*Assemblée primaires*) seregleni a' Városokban, és Kántonokban a' valóságos Polgárok.

II. Arra, hogy valaki valóságos Polgár (*Citoyen actif*) legyen; meg kívántatik a' született, vagy lett Frantziáság; a' 25 esztendőn felylül való létel; hogy leg alább esztendős Városi, vagy Kantonbéli Lakos legyen; leg alább annyi rendes adót fizessen akármelley helyében az Országnek, a' mennyi fel ér 3 napi munkának az árrával, 's erről bizonyság-írást (*quietántziát*) mutathasson; bizonyos ideig való bérért más Házában ne szolgállyon; bé legyen a' maga lakó helyebéli Tanátsnál írva, a' Nemzeti Órállók' (*Gardes Nationales*) laistromába, 's le tette légyen a' polgári hitet.

III. Minden hat esztendőben meg fogják a' törvényhozó Testek határozni, a' napi munka' árrának *leg kisebb* 's *leg nagyobb* mértékét; 's az Ország' Öfztáallyainak Kormányfzékeik fogják, minden Disztriktusra nézve meg tenni a' helybéli határozást.

IV. Senki, egynél több helyen nem gyakorolhatja a' valóságos Polgár' jussát, sem maga képében mást elő nem állíthat.

V. El esnek a' valóságos Polgár' jussaitól mind azok, a' kik vád alatt vagynak; úgy nem különben azok is, kikről helyes írások által meg bizonyíttatik, hogy elégtelenek adósságaiknak ki-fizetésére, mind addig, míg a' magok Kreditoraiktól kapott közönséges quietántziát nem mutathatnak.

VI,

VI. Az *Előszöri Gyűlések*, a' Városi, vagy Kántoni valóságos Lakosoknak számához képest fogják nevezni a' Választókat (Electeurs). Száz valóságos Polgárok közül, akár legyenek azok jelen a' Gyűlésen, akár ne, egy Választó fog neveztetni; 151—250-ből kettő, 's így tovább.

VII. Senki sem nevezethetik Választóvá, a' kiben fel nem talátnak a' valóságos Polgárságra meg kívántató feltételek, 's *** napi munka árrával fel erő adót nem fizet.

(Ezen Tzikkelynek tökéletes meg határozását akkorra halasztotta a' Nemzet Gyűlése, mikor által fog esni a' Konstitúzió' egész Summájának vizsgálásán: inelly meg lett Auguftusnak 16-dikán).

Harmadik Szakasz.

Választói Gyűlések (Assembléee Electorales).

A' Képviselőknak meg-nevezése.

I. Tzikkely. Az Ország' minden Ofztállyalban meg nevezett Választók Gyűléseket főgnak tartani, mellyekben annyi Nemzeti Képviselőt választanak, a' hány esik az ő Ofztálljokra; 's a' Képviselők' számához mérsékelve, egy harmad részennyi számú felesleg-valókat (Supplenseket).

II. Mind a' Képviselők (Representánsok), mind a' Supplensek (felesleg-valók) a' voksoknak tökéletes többsége által választatnak.

III. Minden valóságos Polgárok választathatnak, az állapotnak, hivatalnak, 's adózásnak különbsége nélkül Nemzet' Képviselőivé.

IV. Tartoznak azonban választani a' kettő között (t. i. a' magok hivatallyok, és a' képviselői tizt között) a' Ministerek, 's a' végre-hajtó Hatalomnak több Tiztviselői, kiket szabad akarat szerént el lehet bocsátani a' magok hivatallyokból: a' Nemzeti Kintstárnak Bízatosai, a' tulaj-

laj-

lajdonképpenvaló adók' bé-fzedői, a' mellesleg való adók' bé-vételére 's ki-szolgáltatására elő állított személyek, 's mind azok, kik akár, melly nevezet alatt a' Király' Házánál tesznek szolgálatokat.

V. Leg kissebb ideig sem lehetnek Tagjai a' törvényhozó Nemzeti Gyűlésnek: a' kik különös helységekbeli, vagy közönséges országos, avagy törvényfzéki tisztséget viselnek.

VI. A' törvényhozó Testnek Tagjait lehet az azután következő törvényhozó Testnek Tagjaivá is választani; de két éftendőeknek lefolyta előtt csak ugyan nem lehetnek ofztán soha is valóságos Tagjai az említett Testnek.

(A' polgári alkotványnak öfzve-rakására 's meg-vizsgálására ki állított Deputátziók úgy itéltek ezen Tzikkelynek foglalatajáról, hogy az el-lenkezik a' szabadsággal, 's ártalmára vagyon a' köz nemzeti haszonnak.)

VII. Az Ország' külömbkülömbféle Ofztály-lyaiban választatott Representánsok (Képviselők) nem egy magános Ofztálynak, hanem az egész Nemzetnek Képviselői: ahoz képest, sem az *Elasszori*, sem a' *Választói* Gyűléseknek valamelly végzése, akadályt nem tehet az ő vélekedések' szabadságának.

Spanyol Ország.

Az Idegenek eránt ki adott parantsolatoknak keménységét, Aug. elsőjén és 2-dikán költ két rendbeli végzések által mérsékelte az Udvar, mellyek közzül az elsőnek ez a' summája:

„Az Országban vándorló, vagy meg telepedett Idegenekre nézve hozott, 's Jul. 20-dikán és 29-dikén közönségessé tett Kir. Végzésekhez képest jelenti most ő Felsege, hogy minden nehézségeknek, és vissza-éléseknek el távoztatása végett, értékre kell adni mind azoknak, a' kik
le

le teszik a' hitet, valamint azoknak is, a' kik nem akarnak meg esküdni, hogy az ő Hazájokkal való minden egyesülésnek, 's ahoz való hunyorításnak félbe szakasztása, tsupán az igazgatást, és a' polgári alattvalóságot illető tárgyakról értetik; nem pedig az ő házi körülállásaikról, magok, vagy familiájok' jószágaikról, 's az ő személlyes kereskedésekről. "

A' második Végzésben jelenti a' Király, hogy azon esküvés, mellyel meg hiteztetnek, a' Kir. Udvarnál, vagy azon kívül múlató Idegenek, tsupán arról való fogadás-tételben áll, hogy a' Királynak, és az Ország' Törvényeinek engedelmeskedni fognak; és semmit se tselekesznek, szólnak, vagy irnak levelekbe, a' mi ezzel a' fogadás-tétellel ellenkezne.

Elegyes Történetek.

Nagy próbáit adta az új *Neuviedi* Hertzeg, mindjárt a' maga országlásának első napjaiban, Alattvalóihoz viseltető kegyességének. Jól tudta t. i. mennyi kárt szenvedtek légyen az Alattvalók a' sok vadak miá: meg engedte tehát nékik, hogy vadászokat állítsanak ki, 's azok által bátran le lövettethessék a' magok szántó-földjeiken, rétjeiken, 's szöllejeikben a' vadakat. A' le lövétendő vadak, által fognak adatni az Uraságnak; a' lövök pedig vadászi just kapnak, a' lövés' árrán kívül. — Követésre méltó rendelése az is a' Hertzegnek, hogy a' kegyelemért esdeklő Alattvalóknak ingyen készíttessenek a' könyörgő Levelek.

Ama' hires *Göttingai* Professor *Michaelis David János* Ur, ki egy vala e' mi időnkben a' Sz. Irásnak leg tudósabb Magyarázói közzül, megholt a' múlt Auguszt. 22-dikén; életének 76-dik esztendejében.

Varsó.

Varsóból azt irták Aug. 13-dikán, hogy a^o Saxóniai Vál. Hertzeg akkor tájban felelt egyg Irására a' Lengyel Nemzetnek, 's gyenge kifejezésekkel nyilatkoztatja ki a' Lengyel Koronára való vágyódását. — Ugyan a' fenn emlitett napon költ Varsói Tudósításból olvassuk, hogy néhai Lengyel Királynak *Sigismundus Augustusnak* tetemei épen találtattak volna egy tzin koporsóban, melly komlóval vólt megrakva. (*Sigismundus Augustus*, 1572-ben hólt meg.)

Tudományi Dolgok.

Bétsben, következő tzimü munka jött közelébb világ eleibe:

A' Köz-Nép' meg-világosodásáról, annak hatáiról, és hasznairól. Irta német nyelven *Ewald I. L. Bétsben Hummel Dávid* betüivel 1791. 154 oldal. kis 8ad rét. Az árra 17 kr. — Találtatik itten *Bétsben Hummel* Könyvnyomtatónál, *in der Renngasse*. *Posonban* és *Komáromban Véber Úrnál*. *Pestben*, *Stáhel* és *Kilián* könyves boltjában. A' kik felesebb számú nyomtatványnyait kívánnák ezen könyvnek meg szerezni: jelenthetik magokat akár *Bétsben Humel Dávidnál*, akár *Pestben Stáhel* és *Kilián Uraknál*, 's a' 11-dik nyomtatványt ingyen kapják.

Ezen munkát el olvasván már egyg értelmes jó Hazafi, következőképpen ítelt feiöle hozzánk botsátott irásában:

„*Eválnak* (kit sok jeles munkái világ előtt esmeretessé tettek) a' meg-világosodásról, 's annak hatáiról irott, és lég közelebb magyarra fordított Könyvét midön kezembe vettem volna, elsöben is az ötlött efzembe: Vallyon mi szükség arról irni, a' minek hasznairól talám senki sem kételkedik kivált már ma, és a' minek határt sem kellene szabni. A' meg-világosodást, az az

a' tudományt, a' minden dolgoknak, 's emberi és polgári kötelességeknek helyes és egyenes értését, olly jónak tartottam, a' mellynek haszna mindenkinek kívánatos, és annál nagyobb, mennél szélesebb, és határ nélkül valóbb. De ebből a' könyvből látom, hogy sokak annak ellenségi. A' madarak között csak egy Nem, egy spétzies a' Bagoly, a' melly a' világosságot gyűlöli; de az Embereknek majd minden rendiben találtnak Baglyok, a' világosságnak vagy kerülői, vagy gyűlölői. Minden mások tévelygéséből, megsalattatásából, magának akármi módon hasznot üző, vagy másokon igazságtalan uralkodni kívánó ellensége a' megvilágosodásnak; sőt még az is, a' ki hamis vélekedésektől el foglaltatván, félveszedelmes következéseitől a' világosodásnak, 's ugyan azért őrizkedik tőle, mint a' gyenge szemü a' napnak sugáraitól. Kedves Hazámiai! olvasátok meg ezt a' könyvet, 's esmerjétek meg belőle, a' kik eddig nem tudtátok, nem csak mi a' világosság, és annak haszna, hanem kívált kik annak ellenségi, hogy őrizkedni, sőt azoknak ellen állani tudjatok. Ez a' könyv meg mutatja, hol lappang a' kígyó. Mihelyt valaki másoknak a' világosságot irigyli, vagy sajnálja, gonosz szándéka; vagy rollz gondolkodása módja leszen annak. Ez a' könyv mindeniket böltsen fel fedezi, meg tzáfolja. Lehetetlen azt gyönyörűség nélkül olvasni annak, a' ki barátja; és meg pirulás nélkül annak, a' ki ellensége az igazságnak. — De azonban van hamis megvilágosodás is, van vissza-élés a' világossággal, én meg vallom, ezt nem tudtam, az az: a' tévelygést, a' melly itten hamis megvilágosodásnak neveztetik. Én világosságnak nem tartottam; de hiszem mi közönségesebb, mint hogy az Ember a' maga tévelygését egyenes böltsességnek, homályosságát tündöklő fénynek tartsa. Erre nézve nevezzük hát

hát mi is ezentúl a' tsalárd képzelődések szerént való gondolkodást világosságnak, de hamis világosságnak. Gyönyörűség ebben a' könyvben, mindeniknek meg esmértető jeleit olvasni. Itt tanultam meg azt is, melly sokféle módon lehet vissza élni, 's élnek is sokan a' világossággal; midön nem ott keresik, vagy nem arra fordítják a' böltsséget, a' hol, 's a' mire kellene. "

* * * * *

(*A' Frantzia Rubrikához*). (*Ligának* nevezetik, midön sok Hatalmasságok öszve szövetkeznek, 's erejeket eggyesítik) és midön már formáltattak, melly nagy külömbség vagyon ott a' szám, és az erő között. — A' *Német Birodalom* nevezetessen, igen ritkán nyúl úgy hozzá a' dolghoz, mint kívántatnék; hogy a' maga határozásait végre hajthassa. A' ki leg keményebben ítél minden Fejedelmek között a' mi Revoluzciónkról: annak birtoka (*Svéd*) olly messze esik *Frán. Országtól*, hogy erővel igen keveset árthat. — *Helvétziából* sem jó szemmel nézik ugyan, az itteni fel állított egyenlőséget; de ők kétség kívül elégnek fogják tartani, ha annak közikbe való bé-tsúfzását meg akadályoztathatják. "

A' *Brabantziai* Rendek vóltak első rugói a' *Belgyiomi* pártütésnek: ugyan ők nem akarnak még most is a' magok' bőrökbe fézni.

Küldjük az Ország-Gyűlése' Historiájának C c c árkusát.

Költ *Bétsben*, Szeptembernek 6-dik napján, 1791-dik éftendőben.

